



БЕСЕДА ДРУГА

Пре много дана беседећи против Аномејаца, а потом и против Јудеја, па затим ћутаваши због посете Епископа, и празновања спомена многих Мученика, сада опет изоставља (беседу) против Аномејаца о несхватљивости (Божанске суштине).

1. Хајде да опет кренемо у борбу са неверним Аномејцима. Ако се љуте што су названи неверницима, нека оставе то своје неверовање, а ја ћу оставити овакво име; нека напусте своје неверно умовање, и ја ћу одступити од (овог) срамног назива. Ако ли они својим делима обещчашћују веру и не престају да посрамљују саме себе, због чега се љуте на нас што им речима приписујемо оно што они делима својим показују?

Као што се сећате, када претходно изиђох на мегдан ових беседа и прихватих се овог рвања, одмах би неопходно да се упустимо у борбе против Јудеја, јер није безопасно да запоставимо сопствене удове који болују. Увек ће бити времена за беседе против Аномејаца. А да тада своју оболелу браћу, која пате од болести јудејске, предупредивши нисмо одмах избавили од ватре јудејске, надаље не би било никакве користи од поучавања, будући да би се током (Великог) поста у њима разрастао грех. А после борби против Јудеја уследише доласци многих духовних отаца, који су из различитих крајева стигли у наш град, тако да ни тада, у тренутку када су се сви они као реке сливали у ово духовно море, није била погодна прилика да се настави ова моја проповед. А након њиховог одласка уследише чести и узастопни спомени (Светих) Мученика, те не беше исправно да презремо благослове тих (Светих) подвижника. А све ово говорим и набрајам да не помислите да је борба против оних (Аномејаца) одгађана из неке лењости и равнодушности.¹⁾

¹⁾ Овим речима Свети Златоуст оправдава прекид излагања низа беседа. Такође је јасно да су постојали хришћани који су заједно са Јудејима славили и постили о јеврејском празнику *Сеница* (= *Калиба*).

Хајде да сада, након што смо се ослободили борбе против Јудеја, и пошто су се оци вратили у своје отаџбине, и пошто смо у изобиљу задобили благослов светих Мученика, беседом разрешимо оно што вас већ дуже време мучи. Јер добро знам да се свако од вас не мучи ништа мање од мене да чује моју проповед о томе. Повод је наш град²⁾ који је одувек Христољубив, а од отаца својих сте примили овакво завештање: да када се изопачују догмати благочешћа (=Православља) никада не будете равнодушни.

Одакле је то очигледно? Негда, у време ваших предака, из Јудеје сиђоше неки људи који су замућивали чисте догмате апостолског учења и заповедали да се обрезајемо и држимо закон Мојсијев (в. ДАп. гл.15). Становници нашег града не прихватише ћутке ту новотарију, него и они, као племенити (овчарски) пси који угледају како вукови улазе у тор и раздиру читаво стадо, јурнуше на њих и не престаше их нападати и гонити све док Апостоле не покренуше да по целој васељени пошаљу одлуке којима су спречени и њихови насртаји на верне, и насртаји свих оних који су били уз њих (ДАп. гл.15).

2. Одакле да започнем проповед против њих (=Аномејаци)? Одакле другде, ако не од оптужбе о неверовању? Јер све раде и чине како би из умова оних који их слушају изагнали веру, а шта би могло бити већи злочин неблагочестивости (=нејравославља) од тога? Јер када Бог о нечему говори, (оно што је речено) треба са вером прихватити, а не смело (=дрско) много истраживати о томе. Нека ме неко од њих, ко то жели, назове неверником, не срдим се. Зашто? Јер делима својим показујем име своје. Зашто кажем нека ме назове и неверником? Нека ме назове и лудим у Христу, и томе се опет радујем као венцу, јер са Павлом заједничарим у том називу. Јер он каже: „Ми луди Христа ради“ (1Кор.4,10). Та лудост је разумнија од сваке мудрости. Јер је лудост по Христу

²⁾ Ради се о граду Антиохији где су ове Беседе говорене. Из овога града су кренули Хришћани Апостоли да би по целој васељени проповедали Јеванђеље и тамо су по први пут ученици Христови названи Хришћанима (ДАп.11,26).

постигла оно што светска мудрост није могла: она је из васељене изагнала таму, она поново донела светлост познања. Шта значи лудост по Христу? Када стишавамо своје помисли које несмотрено бесне, када свој ум учинимо чистим и слободним од световних наука, да би га, када буде требало да прими оно што је Христово, одморног и спремног усмерили примању Божанских речи. Јер када Бог нешто каже, то не треба много испитивати, него са вером прихватати. Јер много испитивање узрока тих речи, и тражење одговорности за њих, и истраживање начина на који су оне речене, својство је пресмеле и изазовне душе. А и то ћу опет покушати да прикажем из самог Светога Писма.

Постојао је један чудесан и велики муж по имену Захарија, који је био почаствован првосвештеничким достојанством, и коме је Бог поверио заштиту народа свог. Овај Захарија је, ушавши у Светињу над светињама, у сами неприступни део храма, који је само он од свих људи могао видети – и погледај како је био противтежа целом мноштву народа, те је у име целог народа Богу приносио жртве и умилостивљавао Владика према слугама; видиш ли величину смелости његове, јер је био као неки посредник између Бога и људи –, он је угледао Анђела како унутра стоји, и пошто га је лик Анђелски изненадио, Анђео му рече: „Не бој се Захарија, јер је услышена молитва твоја, и родићеш сина“ (Лк.1,13). А како је то повезано са претходним? Он се молио за народ, за грехове народне, тражио опроштај за слуге попут њега, а Анђео му говори: „Не бој се Захарија, јер је услышена молитва твоја“, и то што ће му се родити син, Јован, чини доказом да су услышене молитве? Итекако је повезано. Пошто је молио Бога за грехе народне, требало је да роди сина који ће повикати: „Гле, Јагне Божије Које узима на се грехе света“ (Јн.1,29), те Анђео с правом каже: „Услышена је молитва твоја, и родићеш сина“.

А шта је он тада учинио? Јер је то оно што тражимо: да је неопростиво да много испитујемо начине на које се објављује воља Божија, и да са вером треба да прихватамо одлуке Његове. Захарије је знао старост своју, седу косу, своје осла-

бело тело, знао је и бесплодност жене своје, те га обузе неверица, па затражи да сазна како ће се то догодити и рече: „По чему ћу ја то познати?“ (Лк.1,18). Како ће, вели, то бити? Ево, ја сам остарио и оседео, и жена је моја бесплодна и прошли су дани њени; наше животном доба је неприкладно, природа неупотребљива; како да обећано буде разумљиво? Ја, сејач, онемоћао сам, а њива (=машерица) је неплодна.

Не изгледа ли неким од вас да је (Захарија), кад истражује поредак ствари, достојан опроштаја, пошто разложно разматра о чему Анђео говори? Али га Бог није сматрао достојним опроштаја, и то потпуно разумљиво. Јер када Бог нешто говори, о томе не треба размишљати логички, нити тражити поредак ствари, нити указивати на слабост природе, нити чинити било шта овоме слично, јер је сила Божанске одлуке, коју ниједна препрека не може осујетити, виша од свега овога.

Шта чиниш, човече? Бог даје обећање, а ти прибегаваш животном добу и указујеш на старост? Да није старост јача од Божијег обећања? Да није природа јача од Творца природе? Зар не знаш да су силна дела речи Његове? Његова реч је утврдила небеса, реч Његова произвела творевину, реч Његова створила Анђеле, а ти си у недоумици око једног рођења? Због тога се Анђео разгневио те му није опростио ни поред свештенства његовог – њега ради га је још више казнио. Јер онај ко има већи удео у части треба да има и већу веру од других. А на који га је начин казнио? „Ево, бићеш нем, и нећеш моћи говорити“. Твој језик, каже, који је послужио речи неверовања твога, ће и примити казну за неверовање. „Ево, бићеш нем, и нећеш моћи говорити до онога дана док се то не збуди“ (Лк.1,20). Замисли човекољубље Владике! Не верујеш ми, каже, сада прими казну, а гнев ћу отпустити када кроз ствари пружим доказ; када сазнаш да си праведно кажњен, ослободићу те казне.

Нека чују Аномеји како се Бог гневи када Га много испитују. Ако је пак Захарија кажњен, јер није веровао у смртно рођење, кажи ми како ћеш избећи казну ти који много истражујеш тајанствено и вишње рођење (Сина Божјег)? Он (=Захари-

ја) није износио своје мишљење, него је пожелео да сазна, па му није опроштено, а какав ћеш изговор имати ти (јеретик = Аномејац) који тврдиш да знаш оно што је свима невидљиво и непојмљиво? Какву ћеш на себе навући казну?

3. Али, нека беседа о рођењу чека одговарајуће време, а сада се позабавимо претходним питањем, које смо оставили недовршено покушавајући да искоренимо погибелни корен, мајку сваког зла, из којег су код њих никла таква размишљања. А шта је корен свих зала? Верујте ми, хвата ме језа будући да то треба да изустим, јер се устручавам да језиком изговорим оно чиме се они непрестано у своме уму баве. А шта је корен тих зала? То што се човек дрзнуо да каже да „познаје Бога, као што Бог познаје самога себе“.³⁾ Зар ово изискује проверу, доказ? Зар и само изговарање ових речи није довољно да покаже сву њихову безбожност? Јер је из овога јасна нека суманутост, неопростива залуделост, најновији начин безбожности. Нико се никада није ни усудио да тако нешто у уму своме помисли, нити језиком својим изговори. Размисли, бедниче и паћениче, ко си ти и кога истражујеш: човек си, а испитујеш и истражујеш Бога! Јер су и обичне речи довољне да покажу претераност безумности њихове: човек који је земља и прах, тело и крв, трава и цвет травни, сенка и дим и залудност, и све друго ништавније и безвредније од овога.

Али немојте мислити да овим што говорим оптужујем природу, јер то не говорим ја, него Пророци на тај начин мудро размишљају, не обешчашћујући род наш, него сузбијајући надменост безумних; не понижавајући нашу природу, него смиравајући безосећајност суманутих. Јер и поред тога што су Пророци казали толико, и таквих ствари, опет се појавише неки који у хвалисању надиђоше и ђавола. А реци ми до које би неосетљивости стигли да ништа од свега тога није било речено? Ако и сада, када је лек стављен на рану, још увек болују, до које би величине надмености и неосетљиво-

³⁾ То је говорио Евномије Аномејац. – В. Сократ, *Црквена историја*, 4,7.

сти достигли да Пророци нису толико, и на такав начин, говорили о људској природи?

Послушај шта праведни Патријарх (Авраам) каже за самог себе: „Ја сам земља и прах“ (1Мојс.18,27). Са Богом је разговарао, а није се понео због те слободе; она, управо она је учинила да буде скроман. А ови који не вреде ни колико сенка његова, мисле да су већи од Анђела, што и јесте доказ крајње суманутости. Кажи ми, испитујеш Бога, вечног, непромењивог, бестелесног, нетрулежног, свуда присутног, Који све надлази и Који је узвишенији од свих створених бића? Чуј како су Пророци о Њему мудро говорили, и уплаши се: „Он погледа на земљу, и она се тресе!“ (Пс.103,32). Он само погледа, и помера се толико велика и таква земља. „Он се дотиче гора, и оне се диме!“ „Он Који из темеља уздрма земљу која је под небом, и стубови њени се потресају!“ (Јов 9,6). „Он који прети мору и исушује га!“ (Ис.51,10). „Он који говори бездану: *Ойусѿећеш!*“ (Ис.44,27). „Море виде и побеже. Јордан се поврати унатраг. Горе узиграше као овнови и брдашца као јагањци“ (Пс.113,3). Сва се творевина потреса, страхује, подрхтава, а само они презиру, занемарују, понижавају своје спасење, јер не бих могао да кажем да понижавају Владика свега.

Претходно сам покушавао да их уразумим указујући на Небеске силе, Анђеле, Арханђеле, Херувиме, Серафиме, а сада на твар која нема осећање, и они се чак ни тога не стиде. Не видиш ли ово небо како је лепо, колико је велико, како је овенчано безбројним скуповима звезда? Колико траје? Стоји, дакле, више од пет хиљада година, и многе године га не остарише, него је управо као младо и пуно снаге тело, које је у свом најбољем добу, задржало од почетка му дату лепоту и временом нимало није ослабило. Али то лепо, велико, светло, препуно звезда, трајно небо, које постоји толико времена тај Бог је, Кога ти испитујеш и покушаваш да подвргнеш опису твојих мисли, створио са толиком лакоћом, попут онога ко играјући се начини неку колибу. Изражавајући то, Исаија говораше: „Који је као свод поставио небо, и разапео га као шатор за становање“ (Ис.40,22). Желиш ли да видиш

и земљу? Али и њу је Он створио ни из чега. Јер за небо каже: „Који је као свод поставио небо, и разапео га као шатор за становање“; док за земљу каже: „Онај који држи круг земље, а земљу као ништа створио је“ (Ис.40,22-23). Видиш како за толику и такву земљу каже „ништа“?

Јер, замисли колики масив планина, колико људских народа, колико високих и многих биљака, колико градова, колико величанствених грађевина, колика мноштва свих врста четвороножних животиња, звери и гмизаваца она на својим леђима носи. Али је Он ту, такву и толику земљу са толиком лакоћом створио да Пророк, не могавши да пронађе пример за ту лакоћу, каже да је створена као *нишѿа*. Пошто пак величина и лепота видљивих створења не беше довољна да изрази силу Творца, него у великој мери заостајаше за величанством и свом снагом Онога Који све то створи, Пророци су пронашли други начин којим су, сваки по својим могућностима, успели да нам кажу нешто више о сили Божијој. Који је то начин? То што нам нису представили само величину твари, него и изразили начин на који су оне створене, да би и из једног и из другог, и из величине творевине и из лакоће са којом је створена, по својим могућностима могли да стекнемо неки задовољавајући утисак о сили Божијој. Тако, немој само да испитујеш величину створеног, него и то са којом је то лакоћом створено.

Ово не важи само за земљу, него и за саму људску природу. Јер сада вели: „Онај Који држи круг земље, а они који живе на њој као скакавци су“. И опет: „Сви су народи пред Њим као кап у ведру“ (Ис.40,22; 40,15). Немој просто прећи преко ових речи, него добро разви и испитај речено; сети се свих народа: Сиријаца, Киликијаца, Кападокијаца, Витинијаца, становника око Црног Мора, Тракије, Македоније, целе Јеладе, оних који су на острвима, у Италији, и ван нашег царства, оних на Британским острвима, Савромата, Индуса, оних који живе у земљи Персијској, и безбројних других народа и племена, којима чак ни имена не знамо. Али, за све те народе вели: „Сви су народи пред Њим као кап у ведру“.

А, реци ми, који си (тек) делић те капљице ти који испитујеш Бога, којем су сви народи као „кап у ведру“?

А зашто је потребно да говоримо о небу и земљи, мору и људској природи? Уздигнимо се сада речју изнад небеса, и дођимо до Анђела. Свакако знате да само један једини Анђеол има вредност једнаку вредности ове видљиве творевине, а вероватно и да је много драгоценији од ње. Јер, ако читав свет није раван једном праведнику, као што нам Павле показује, говорећи (за праведнике): „Којих свет не бејаше достојан“ (Јевр.11,38), тим више не би могао бити раван Анђелу, јер су Анђели много узвишенији од праведника. Наиме, на небу постоји милион милиона Анђела и на хиљаде хиљада Арханђела, и Престоли, Господства, Началства, и Власти, и безбројно мноштво Бестелесних сила, и неизрециви редови, а Он је све те Силе створио са таквом лакоћом коју ниједна реч не може да изрази. Јер је за све то била довољна само Воља Његова. И као што ни нама воља не представља никакав замор, тако ни Њему не предастављаше никакав замор да створи такве и толике Силе. И Пророк је, желећи то да покаже, говорио: „Све што је захтео Господ, створио је, на небу и на земљи“ (Пс.134,6).

Видиш ли да је не само за стварање онога што је на земљи, него и за стварање Небеских сила била довољна само Воља Његова? Кажи ми, зар слушајући то не оплакујеш самог себе, и не говориш да се земља отвори и прогута те, јер си се узнео до такве лудости да Онога Кога само треба да славимо, само да Му се поклањамо, испитујеш и истражујеш, као једну од најништавнијих ствари, и препиреш се због тога? Тога ради и Павле, који је био испуњен мудрошћу, гледајући неупоредиву узвишеност Божију и ништавност људске природе, и разгневивши се на оне који испитују домостроје Његове, у љутњи са великом силином говораше: „Ако си ти, о човече, да се препиреш са Богом?“ (Рм.9,20). Ко си ти? Размисли прво о својој природи. Јер није могуће пронаћи ни један назив који би могао да изрази ништавност твоју.

4. Али, рећи ћеш ми, да си човек почаствован слободом. Али си почаствован не да би слободу употребио за противљење, него да би почаст употребио на послушање Ономе ко те је почаствовао⁴⁾. Бог те је почаствовао не да би Га вређао, него да би Га славио. А онај који испитује Његову суштину, вређа Га. Јер не испитивати Његова обећања значи славити Га, а много испитивати и истраживати не само одлуке Његове, него чак и Онога Који одлучује, јесте обешчашћивање истог. А да не испитивати Његова обећања значи славити Га, послушај Павла који говори о Аврааму и његовом послушању и веровању у све (Божије): „И не помисли на своје већ умртвљено тело, а беше му негде око сто година, ни на умртвљеност Сарине материце, и у обећање Божије не посумња с неверовањем, него ојача у вери“ (Рм.4,19-21). Природа и старост су га доводили у очајање, док му је вера давала добру наду. „Него ојача у вери и даде Богу славу, и беше потпуно уверен да оно што Бог обећа, кадар је и учинити“ (Рм.4,20-21). Видиш да онај који слуша и уверен је у оно што Бог говори, ма шта то било, тај одаје славу Богу. Тако, ако онај ко верује Богу слави Бога, а онај ко Му не верује, тај обешчашћује Бога окреће против себе самог. „Ако си ти, о човече, да се препиреш са Богом?“ (Рм.9,20).

Потом (Апостол), желећи да покаже разлику која постоји између човека и Бога, не показа онолико колико је требало, али се у сваком случају из примера који је употребио може стећи утисак о још већој разлици. Јер, шта вели: „Зар рукотворина говори мајстору своме: зашто си ме тако начинио? Или, зар лончар нема власти над глином, да од исте смесе начини један суд за част, а други за срам?“ (Рм.9,20-21). Шта кажеш? Дужан сам да се покоравам Богу као глина лончару? Да, каже, зато што је разлика између човека и Бога онолика колика је разлика између глине и лончара, или тачније не толика, него и много већа. Јер је суштина глине и лончара

⁴⁾ Претходним речима је Златоуст представио недостојност човека, док се сада истиче почасни дар слободе, која човеку даје велико достојанство.

иста, као што и Јов каже: „Напушта оне који станују у становама глиненим, од којих смо и ми од исте глине створени“ (Јов 4,19). Ако човек изгледа узвишенији и пристојнији од глине, та разлика не потиче од природе, него од мудрости мајстора који начини обоје. А ако не верујеш, нека те убеди мртваци и ковчези, јер ако пођеш до гробница наших предака, видећеш је да све што кажем тако. Дакле, нема никакве разлике између глине и лончара, а разлика између Божанске и људске суштине је толико велика да је ниједном речју није могуће исказати, нити се умом може измерити. Управо као што глина следи руку лончареву, где год да је он помера и ставља, тако и ти остани нем као глина када Бог нешто жели да припреми.

Јер Павле није све ово рекао да би нама одузео власт, не дао Бог! – нити да би наудио нашој самовласности, него да би у потпуности сузбио нашу бестидност. Ако мислите да је потребно, и то ћемо видети. Јер шта су они хтели да сазнају, те их је тако строго ућуткао? Да нису испитивали суштину Божију? Никако, јер се нико никада није усудио да то чини, него су они истраживали нешто много мање, божански домострој (= *ἰρρομисαο*), то јест зашто овај бива кажњен, а онај помилован; зашто један бива ослобођен казне, а други је у тешкој невољи; и зашто је једноме опроштено, а другоме није. Истраживали су (само) то и томе слично. Одакле се то види? Из онога што је претходно речено. Јер рекавши: „Тако, дакле, кога хоће помилује, а кога хоће отврдоглави. Рећи ћеш ми: Зашто онда укорава? Јер ко се супротстави Вољи Његовој?“, он додаје: „А ко си ти, о човече, да се препиреш са Богом?“ (Рм.9,18). Тако Павле ућуткује оне који са радозналешћу испитују Божански домострој. Пошто њима ни то не допушта, зар не мислиш да си ти, који много истражујеш Блажену суштину (Божју) која влада свиме, достојан небројених несрећа? И како да ово не долази од крајње суманутости?

5. Послушај Пророка који говори, тачније самога Бога Који кроз њега говори: „Ако сам ја Отац, где је слава моја?

И ако сам Господар, где је страх мој?“ (Малах.1,6). Јер онај који се боји не испитује, него се поклања; не истражује много, него велича и слави. Нека те томе науче и Небеске силе и блажени Павле, јер не прекорава само друге због тога, него и сам примењује исто. Послушај шта каже у Посланици Филипљанима, показујући да има само делимично знање – као што је и пишући Коринћанима говорио да „делимично познајемо“ –, а не још целокупно, и то и сада открива: „Браћо, ја за себе не мислим још да сам то достигао“ (Фил.3,13). Шта је јасније од ових речи? Он виче гласније од трубе како би целу васељену поучио: да воли и да се задовољава количином знања која јој је дата, и да никада не помисли да је стекла сво знање. Кажи ми, Павле, шта је то што говориш? Имаш Христа, Који говори у теби (в. Гал.4,6), и кажеш: „Ја не мислим да сам Га познао“. Управо тога ради сам рекао, каже (Павле), да Христос говори у мени. Он ме је у томе поучио. Тако ни ови (= *Ἀνομεῖται*), да нису у потпуности били испражњени од помоћи Духа Светога, и да из својих душа нису изагнали свако Његово деловање, не би мислили да су стекли сво знање, када и сам Павле каже: „Не мислим да сам Га познао“.

А одакле је јасно, кажу они, да све ово говори о вери и знању и догматима, а не о животу и опхођењу, то јесте да себе сматра несавршеног по животу и опхођењу? Он је то, штавише, учинио јасним рекавши: „Добар рат ратовах, трку заврших, веру одржах. Сада ме чека венац правде“ (2Тим.4,7-8). Онај ко је завршио трку и треба да прими венац не би рекао: „Ја за себе још не мислим да сам то достигао“. Уосталом, ниједном човеку није непознато оно што неко треба или не треба да чини, него је то познато и јасно свима, и Варварима и Персијанцима, и свом људском роду.

А да би ово што говорим учинио још јаснијим, прочитаћу вам цео одломак. Пошто је рекао: „Чувајте се паса, чувајте се злих посланика“ (Фил.3,2), и навео много тога о онима који неприлично уводе јудејске догмате, додаје говорећи: „Све што ми беше добитак, сматрах за штету Христа ради. И да се нађем у Њему не својом праведношћу која је од закона,

него оном која је по вери у Христа, праведношћу од Бога на основу вере“ (Фил.3,7; 3,9). Затим говори и које вере: „Да познам Њега и силу васкрсења Његова и удио у Његовим страдањима“ (Фил.3,10). Шта је „сила васкрсења Његова“? Показао се, вели, неки нови образац устајања из мртвих. Јер су и пре Њега многи мртви више пута устајали, али ниједан овако. Јер би се сви други, који су устајали, опет враћали у земљу, и привремено се ослободивши тираније смрти, опет потпадаху под власт исте, а Тело Господње се после васкрсења није вратило у земљу, него се вазнело на Небо и разорило сву непријатељску тиранију, и са Собом васкрсло сву васељену, те сада седи на Царском трону (с десна Оцу).

Павле је, размишљајући о свему томе и показавши да ниједна мисао не може да изрази таква и толика чуда, те да само вера може да нас поучи њима, и да нам их појасни, говорио: „Да би на основу вере познао Њега и силу васкрсења Његова“. Ако људска мисао једноставно не може да објасни устајање (=васкрсење) из мртвих, јер је оно изнад људске природе и сваког уобичајеног следа догађања, која ће онда мисао моћи да изрази оно устајање (=васкрсење), које се толико разликује од других устајања из мртвих? Нема такве мисли, него нам је потребна само вера, која ће нас уверити да је смртно тело васкрсло и прешло у живот вечни, којем нема ни свршетка, ни краја, што и другде желећи да изрази рече: „Знајући да Христос уставши из мртвих, више не умире; смрт више не влада Њиме“ (Рм.6,9). Тако да је чудо двоструко: васкрсао је, и то васкрсао на тај начин. Због тога је говорио: „Да би на основу вере познао Њега и силу васкрсења Његова“. Ако мишљу не можемо да појмимо васкрсење, тим више не можемо да појмимо ни небесно рођење (Сина од Оца).⁵⁾

Павле је, говорећи о томе, и о крсту и страдању, и то подвео под силу вере. Потом, пошто је започео да говори о свему томе, наставивши даље рече: „Браћо, ја не мислим

⁵⁾ Јеретици *Аномејци* су говорили: да они „знају суштину Божју“ и „знају како је Син рођен од Оца“.

да сам достигао“. Није рекао „ја не мислим да знам“, него да сам „достигао“, то јест није себи приписао ни потпуно незнање, нити потпуно знање. Јер то да каже: „Ја не мислим да сам познао“, јасно показује да је још на путу, корача, и даље напредује, али у сваком случају није стигао до краја. То и другима саветује говорећи овако: „Ми, дакле, који смо савршени, овако да мислимо; ако ли што другачије мислите, и ово ће вам Бог открити“ (Фил.3,15). Није рекао „мисао ће вас научити“, него „Бог ће вам открити“. Видиш ли да се не ради о животу и опхођењу, него о догматима и знању. Јер откривење није потребно за опхођење и живот, него за догме и знање. И у другом случају, да би управо то изразио, вели: „Ако ли неко мисли да нешто зна, још ништа није сазнао као што треба знати“ (1Кор.8,2). Није једноставно рекао „није сазнао ништа“, него „још ништа није сазнао као што треба знати“; односно: поседује знање, али не тачно и целовито.

6. А да би сазнао да је ово истинито, нећемо ништа говорити о небеском, него, ако желиш, пренесимо беседу доле, ка видљивој твари. Не видиш ли ово овде небо? Знамо да у себи садржи облик свода, а то смо сазнали не на основу својих мисли, него из Светог Писма; знамо и да оно покрива целу земљу, такође пошто смо то из Писма чули (в. 1Мојс.1,6), али нам је његова суштина непозната. И ако се неко противи и препире, нека каже шта је небо по суштини: да није очврсли кристал? Можда згуснути облак? Дебљи ваздух? Али, нико не може да одговори јасно. Кажите ми, је ли вам још потребан доказ да би познали суманутост оних који говоре да знају Бога? Не можеш да кажеш шта је природа неба, које сваки дан гледаш, а тврдиш да са тачношћу знаш суштину невидљивог Бога? И ко је толико безосећајан да не препознаје крајњу суманутост оних који то говоре?

7. Због тога вас све молим: да са благошћу и трпељивошћу разговарате са њима, и по својој моћи покушате да их лечите, као оне који је задесило неко умно оболење, и као пале, разговарајући са њима са благошћу и трпељивошћу. Јер се та (зла) догма код њих родила из безумља, и велика је

надменост њихових умова. Ране које су упаљене не трпе ни да на њих положиш руке, нити могу да издрже јачи додир. Због тога мудри доктори меканим сунђером влаже такве љуте ране. Пошто, пак, и у душама ових постоји упаљена љута рана, покушали смо да свим што је речено, исцрпивши тему, умањимо њихову надменост, и очистимо сву љуту рану, на исти начин као што и неким меканим сунђером, чистом и питком водом, чистимо рану. Љубљени, не напуштајте лечење, било да вас они псују, било да вас ударају, или пљују, или чине било шта. Јер су они који лече поремећеног човека принуђени да подносе много шта слично овоме, али ни тако не треба одустајати, него управо због тога још више треба да их сажалевамо и плачемо због њих, пошто имају болест такве врсте.

Ово говорим онима који су најјачи и неповређени, и којима је могуће да у разговору са њима не претпре никакву штету. А ако је неко слабији, нека избегава дружење са њима, нека се удаљи са њихових скупова, да пријатељство не би постало повод за безбожност. Тако чини и (Апостол) Павле. Меша се са болеснима, и каже: „Постадох Јудејцима као Јудејац, онима који су без закона постадох као без закона“ (1Кор. 9,20), а ученике и оне који су слабији у вери одвраћа од тога, овако их саветујући и учећи: „Зли разговори кваре добре обичаје“ (1Кор. 15,33). И опет: „Изађите из њихове средине, и одвојте се, говори Господ“ (2Кор.6,17; Ис.52,11). Јер је добар лекар, када дође код онемоћалог, више пута био од користи и њему и самом себи; док је онај слабији, мешајући се са оболелим, био на штету и болеснику и себи, јер ни њему не могаше да буде од користи, а и сам трпи велику штету од те болести. И са онима који се мешају са хулитељима, ако су слабији, бива исто што и са онима који посматрају људе који пате од болести очију, па поприме нешто од те болести, тако и слабији самима себи навлаче велики део безбожности.

Дакле, избегавајмо дружења са њима, да не бисмо себи нанели највећу штету, молећи се само и умољавајући човекољубивог Бога, Који жели да се сви људи спасу и дођу у

познање истине, да њих ослободи обмане и замке ђавоље, и да их поново приведе светлости познања, и Богу и Оцу Господа нашег Исуса Христа, Којима нека је, заједно са Животворним и Пресветим Духом, слава и сила, сада и увек и у векове векова. Амин.